

OP ZIJ GEZET

't Hoofd een beetje gebogen en de schouders wat armelijk ingetrokken, stond Bernd van Duin tegenover de forsche gestalte van den president-kerkvoogd.

„Je hebt ons te lang en te trouw gediend, om je zonder meer te ontslaan, nu 't niet meer gaat met het koster-schap, 'k zal met de andere kerkvoogden eens praten over je pensioen. Gróót kan 't niet zijn, maar je hebt óók ouderdomsrente en een bejaard mensch, een man-alléén, heeft niet zooveel behoeften meer.”

Met een gemoedelijk knikje ging boer Hartgrink verder, stak het ruime kerkplein over en liep de dorpsstraat in. 't Valt niet mee, aan iemand, die zóó lang en ijverig de hem toevertrouwde belangen heeft behartigd, te moeten vertellen, dat zijn werk voortaan door een ander zal worden gedaan.

Bernd wist niet eens, of hij den kerkvoogd wel had teruggegroet, hij sloot de koorhekken, slofte langzaam naar den uitgang van 't gebouw. De boodschap was nog niet ten volle tot hem doorgedrongen, maar van lieverlede begon hij toch te beseffen, wat zij inhield.

Men kon hem als koster niet meer gebruiken, dát had boer Hartgrink hem heel duidelijk gemaakt. Voor de drie-dubbele bediening van koster, voorzanger en klokkeluider moest men een jongere kracht hebben.

Meer dan dertig jaar had hij zijn betrekking waargenomen en iedereen was tevreden geweest.

Wat mankeerde er nu ineens aan? Hij werd wat doof, zijn oogen zagen niet scherp meer en zijn beenen liepen langzaam, maar 't werk deed hij nog even goed en nauwkeurig, als toen hij pas begon. Lag er ooit stof op de banken, verzorgde hij den preekstoel niet beter dan al het andere en verzuimde hij wel ooit 't knikje tegen den organist, als die kon beginnen? 't Voorlezen ging immers ook altijd goed. Hij kende zoovele hoofdstukken uit den Bijbel, en bijna alle bekende psalmen en gezangen van buiten. Dominee had het zoo mooi gezegd bij zijn zilveren jubileum: „Koster Bernd dient ons niet in de eerste plaats met zijn stem en zijn handen, maar met zijn hart.”

Zoo was 't altijd geweest en zoo was 't nu nog, maar dat kwam allemaal niet in aanmerking: hij werd oud, dus zette men hem op zij.

In 't dorp wist ieder al gauw van de ophanden zijnde verandering. Bernd van Duin kreeg pensioen en de ondermeester van de Christelijke school, een jonge man met een groot gezin, kwam in zijn plaats, zou ook binnenkort de kosterwoning betrekken. Die was toch veel te ruim voor een mensch-alleen. En meester Van Vuren kon best eenige bijverdienste gebruiken.

Bernd had nooit kinderen gehad, zijn vrouw was drie jaar geleden gestorven. Zoo'n man weet niet wat zorgen zijn.

Maar dan wist hij nu toch wél, wat verdriet beteekende! In de laatste weken, dat hij nog gewoon in de kerk zijn bezigheden verrichtte, viel er soms een traan op de marmere zerken in 't voorportaal of boog hij seconden lang het grijze hoofd op den Bijbel en 't gezangboek, die op den kansel lagen en wát Bernd voelde, toen hij dien allerlaatsten Zondag op 't voorlezersbankje stond, wist alleen Hij, Die 't menschenhart kent en doorgrondt. In alle stilte wilde koster Bernd heengaan, geen afscheidsgeschenk, geen toespraken.

De kerkvoogden kwamen hierin aan zijn wenschen tegemoet, dankten hem in kleinen kring voor zijn trouw en nauwgezetheid.

174

In de nabijheid van de kerk had Bernd van Duin een kleine woning gehuurd. Dezelfde vrouw, die in de laatste drie jaren zijn huishouden waarnam, zorgde ook nu voor hem en gaf als haar meening te kennen, dat de oude man zijn ontslag nogal wél opnam.

Overdag, bij goed weer, werkte hij in zijn tuintje, spitte den grond om, plantte en zaaide. Was 't géén weer, om buiten te zijn, dan zat hij in de kamer te lezen of knutselde aan zijn postzegelverzameling. Met „leege” handen zag men hem nooit.

„En gebrek lijdt hij niet,” besloot Martje met een nadrukkelijken hoofdknik, „want iedere week brengt boer Hartgrink hem twee rijksdaalders en met zijn spaarboekje wil ik nog best ruilen.”

Elken Zondagmorgen was Bernd op 't zelfde plaatsje in de kerk te vinden. Natuurlijk niet in de kosterbank, hoewel meester Van Vuren hem dat grootmoedig zou hebben toegestaan, maar ergens achteraf, waar hij wél den preekstoel, maar niet den lessenaar van den voorlezer kon zien. Bij het zingen keek de oude man strak in zijn boek, weigerde zijn bevende stem soms dienst, doch niemand zou ooit mogen zeggen, dat hij zich op eenig punt aan de godsdienstoefening onttrok.

Maar deze zelfbeheersching viel hem zwaar, hij had die kerk, dien kansel, die banken zóó lang als zijn eigendom beschouwd, had ze verzorgd, er van gehouden.

Kwam nu alles in orde buiten hem om?

Joost van Vuren was in zijn schik met de nieuwe bijbetrekking, die hem een mooie woning en vermeerdering van inkomen gaf. Koster Van Duin las en zong niet kwaad, maar hij zou 't nog wel beter doen.

Zijn voorganger had alles in de beste orde achtergelaten, kerk en bijgebouwen waren netjes onderhouden. 't Meeste deed die oude man zélf, maar dat zou men van meester Van Vuren niet vergen. Die had zijn school, kon zich alleen 's Zondags en op vrije middagen aan 't koster-schap wijden.

Slechts aan één ding kon de onderwijzer niet wennen, dat was hem telkens weer een last en een bezwaar: 't luiden van de klok. En toch kon dat onderdeel niet worden losgemaakt van de betrekking. 't Was zwáár werk en een beetje buiten adem kwam meester Van Vuren altijd uit den toren, om dadelijk in 't voorlezersbankje te schuiven en, ná 't voorspel van het orgel, den eersten psalm op te geven.

Hoe had die oude Bernd dát volgehouden? „Gewoonte,” zei de vrouw van meester Van Vuren, „Alles went!”

Daarmee was haar man het niet eens, hij wilde er ook liefst niet aan wennen, vond dat trekken aan een touw, waarbij hij heelemaal doorboog, een beetje beneden zijn waardigheid.

Ten einde raad besloot hij, er met Bernd over te spreken. De vorige koster was blijven groeten, had nooit eenige vijandschap getoond, waarom zou Joost van Vuren hem dan niet raadplegen?

Met een soort nederbuigende vriendelijkheid begon hij over de verschillende werkzaamheden.

„Dat luiden zou 'k graag overdoen en dat vinden kerkvoogden zeker goed, als 't maar door vertrouwde handen gebeurt. Door iemand, die er mee op de hoogte is.” Meester Van Vuren hield even op, net alsof hij ergens over nadacht, maar eigenlijk keek hij zijn voorganger in 't koster-schap opmerkzaam aan.

Bernd van Duin werd eerst bleek, toen rood en zijn adem ging moeilijk. Een kans werd hem geboden, 't schein mogelijk dat hij weer, als vroeger, wat dééd, zich nuttig maakte, men had hem blijkbaar nóódig.

„Bedoel je meester?” — hij hikkelde — „dat ik de klok voor je zal luiden voortaan? Meen je dát?” De jonge koster glimlachte goedig. „Je hoeft het natuurlijk niet voor niemandal te doen, ik had zoo gedacht...” Bernd maakte een driftige beweging. „Wát, vergoeding? Denk je, dat ik daarvoor geld aanneem? Als de heeren van de kerk 't er mee eens zijn, luidt Bernd zijn klok weer, zoolang God hem krachten geeft. Daarover hoeft niet eens meer te worden gepraat.”

Wisten de kerkgangers, dat hun oude koster het luiden weer bezorgde? Klonken de beierende klokken misschien met den vroegeren, vertrouwden toon? Boer Hartgrink in zijn hooge deftige bank streek zich soms peinzend langs de breede, gladgeschoren wangen en glimlachte dan. „Die oude koster liet zich tóch nog niet heelemaal op zij dringen!”

De eerste weken, nadat Bernd ontslagen was, had de president-kerkvoogd hem vermeden, alsof hij vreesde, zijn verwijtenden blik te ontmoeten, maar nu scheen de gepensioneerde zijn neerslachtigheid te hebben overwonnen, hij liep weer rechtop, als iemand, die een doel heeft, een ták.

Den eersten Zondag verscheen hij natuurlijk veel te vroeg in den toren, kon hij 't oogenblik, om het dikke luidtouw te grijpen, haast niet afwachten.

En daar ging het dan eindelijk: „bim-bam!”, „bim-bam!”, „kóm-kóm!”, kóm-dán!”

Niettegenstaande de inspanning, die Bernds krachten haast te boven ging, genoot de bejaarde man zelf van 't dreunende gebeier, dat nu door 't heele dorp en ver in den omtrek over de verspreide boerenhoeven en woningen werd gehoord.

Die metalen mond riep de menschen, noodde ze vrien-

delijk en dringend, dwóng ze letterlijk, den roep gehoor te geven.

De voorzanger lás het opgegeven Bijbelwoord, de dominee verkondigde den weg ten leven, maar eerst riep Bernd ze toch naar de kerk.

„Hier-heen, hier-héén! talm-niet, talm-niet!”

Met tevreden blik keek dan de klokkeluider later rond in de volle kerk. Hij had ze weer bereikt, ze getrokken naar de prediking van het Evangelie, zijn leven was niet nutteloos, men kon hem nog gebruiken in 's Heeren dienst.

Dapper bleef Bernd van Duin op zijn post, Zondag na Zondag, en iederen keer in de week, als zijn hulp noodig was.

In hemdsmouwen, onzichtbaar voor de leden der gemeente, verrichtte Bernd zijn aandeel in den dienst.

Tot op een donkeren winteravond, toen een scherpe Oostenwind over de doodsche velden blies, de oude man nauwelijks meer den toren bereiken kon. Met zwakke hand en bijna niets ziende oogen greep hij het touw, trok en trok, werktuigelijk, gelijkmatig.

„Bim-bam!” „Kom-toch!” „Hier-heen!”

Dan, op eenmaal, hield het klokgelui op, niet met een forschen ruk, zooals anders, maar langzaam-wegstervend, alsof de vingers om het klokketouw niet wilden loslaten.....

Na den dienst vond men Bernd in 't portaal, dat naar de torentrap voerde, 't grijze hoofd rustend op de onderste trede, een tevreden trek om den reeds strakken mond: wéggeroepen van zijn post.

De menschen hadden hem toch niet op zij gezet — God had hem naar Huis gehaald.

M. VEREN

